

Okul Sporlarına Katılan Öğrencilerin Başarı Algısı ve Sorumluluk Duygusunun İncelenmesi

Resul DURMAZ¹, Hulusi Mehmet TUNÇKOL²

¹Millî Eğitim Bakanlığı, Bartın, Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-8918-6977>

²Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-0478-6966>

E-mail: resul.durmaz@hotmail.com, hulusimehmet.tuncokol@deu.edu.tr

Type: Research Article (Received: 29.08.2024 - Accepted: 05.03.2025)

Öz

Bu çalışmanın amacı okul sporlarına katılan öğrencilerin başarı algısı ve sorumluluk duygusu arasındaki ilişkinin bazı demografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Araştırma, betimsel bir araştırma olup, ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Bartın ilinde ortaokul ve liselerde okul sporlarına katılan 450 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada katılımcılara “Kişisel Bilgi Formu”, “Başarı Algısı Envanteri-(Çocuk Versiyonu)” ve “Sorumluluk Duygusu ve Davranışı Ölçeği” uygulanmıştır. Parametrik dağılım verileri için bağımsız örnek t-test ve ANOVA testi kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, görev yönelimi ile spor yapma sıklığı değişkeni arasında ve sorumluluk duygusu ile yaş, sınıf, lisans yılı değişkenleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca başarı algısı ve sorumluluk duygusu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Sonuç olarak başarı algısı ve sorumluluk duygusu katılımcıların bazı demografik özelliklerine göre değişmektedir. Bunun yanı sıra, başarı algısı ve sorumluluk duygusunun birbirini etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Başarı algısı, okul sporları, öğrenci, sorumluluk.

Examining the Perceptions of Success and the feeling of Responsibility of Students Participating in School Sports

Abstract

The aim of this study is to determine whether the relationship between the perception of success and the sense of responsibility of students participating in school sports differs in terms of some demographic variables. The research is descriptive research and was conducted in the relational survey model. The research group consisted of 450 students participating in school sports in secondary and high schools in Bartın province in the 2022-2023 academic year. In this study, "Personal Information Form", "Perception of Success Inventory - (Child Version)" and "Sense of Responsibility and Behavior Scale" have been applied by the participants. Independent sample t-test and ANOVA test have been used for parametrically distributed data. Pearson Correlation test has been used to determine the relationship between the scales. According to the analysis results, it has been determined that there was a significant difference between task orientation and the frequency of doing sports variables, and between the sense of responsibility and the variables of age, grade, and licence year. Also, it has been observed that there is a positive relationship between perception of achievement and sense of responsibility. As a result, the perception of success and the sense of responsibility vary according to some demographic characteristics of the participants. In addition to these results it can be said that it the perception of success and the sense of responsibility affect each other.

Keywords: Perception of success, responsibility, school sports, student.

Giriş

Geçmişten günümüze kadar başarının ne olduğuyla ilgili birden çok tanımın olduğu görülmektedir. Turner (2007), başarının kişi için önemli olan planlanmış hedefleri devamlı olarak gerçekleştirmek olduğunu söylemiştir. Başarının hedefe ulaşmak olmadığını, hedefe ulaşmak için çekilen zorlukların başarı olduğunu ifade etmiştir. Başar (2001), başarıyı şu şekilde tanımlamıştır; kişinin arzu etmesine, kendini inandırıp güdülemesine ve istikrarlı bir şekilde planlı, programlı çalışıp çaba sarf ederek amacına ulaşmasıdır. Kaya (2011)'nın yapmış olduğu tanımda ise başarının, sonuca ulaşmak olmadığı, hayat boyu devam eden bir yolculuk olduğu dile getirilmiştir. Öte yandan Kurtuldu (2010) başarıyı, insanın arzu ve isteği yolunda kendini bir işin üstesinden gelebileceğine inandırarak güdülemesi ve kararlı bir şekilde rasyonel, metotlu çalışması ve gayret göstererek hedefine varması şeklinde ifade etmiştir. Bu tanımlamalardan yola çıkarak çocukların başarılı olma duygusunu yaşamasında etken olan birçok faktör vardır denilebilir. Bunlardan birkaçı sağlıklı beslenme, vaktinde uyuma, özünü tanıma, doğru hedefe odaklanma, verimli çalışma, sorumlu davranma, özgüven, zekâ, çaba, güçlü irade, okul sevgisi, başarılı birey olma hevesi ve kişinin kendine olan başarısına inanmasıdır (Atmaca, 2010; Ertuğrul, 2012; Başgil, 2012; Temiz, 2014).

Başarı algısı, yapısal olarak ele alındığında, iki kelimenin birleşmesiyle meydana gelmiş bir kavramdır. Algılama, birtakım duyuların bir araya gelip bir neticeye varması şeklinde ifade edilebilir (Cüceloğlu, 2005). Başarı algısının çeşitli yönleri ve birçok nedeni vardır. Başarı algısını etkileyen etmenler arasında, zekâ durumu, çalışma şekli ve sorumluluk duygusu olduğu ifade edilebilir (Tezcan, 1985). Sporda başarı algısı kavramı, bireyin özel olarak görevlerini ve hedeflerini kapsamlı bir şekilde içerisine dâhil eder. Sporda başarı algısı kuramı, sporcu bireylere uygulandığında, bu bireylerin hedef yönelimlerine ilaveten öz güvenlerini eş güdümlü bir şekilde ele alır (Altıntaş vd., 2012). Sporun özünde var olan yarışma ve rekabet durumunun başarı güdülenmesinden kaynaklandığı söylenebilir (Tiryaki ve Gödelek, 1997). Spor ortamlarında amaçlara varma ve başarıya güdülenmede iki başlıca yönelim vardır. Bunlar; görev yönelimi ve ego yönelimi diye ikiye ayrılmıştır (Toros, 2002). Görev yönelimiyle ego yönelimi birbirine karşıt ifadeler gibi görünse de aslında birbiri ile sıkı sıkıya ilişkilidir. Ayrıca bu ifadeler bireyin becerilerini anlama ve yorumlama biçimleriyle alakalı farklı düşünceler sunar (Daşdan vd., 2012). Görev yönelimine sahip sporcular açısından başarı, beceri ve emek, çaba, güç gibi içselleştirilmiş etmenlerle ilişkilendirilmektedir (Aktop, 2002). Sporcular, ego yönelimine sahip olduklarında daha az emek, gayret, güç ile başarı elde etme peşindedirler (Tenenbaum ve Eklund, 2007).

Hayatın birçok alanına etki eden sorumluluk olgusu ise çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Glover (1970)'e göre sorumluluk; bireyin hem kendisiyle hem de çevresiyle ilgili olay veya durumların ayrımında olması ve bu olay veya durumları hem sosyal hem de yasal düzeyde kabul etmesi ve üstlenmesidir. Yavuzer (2006)'e göre sorumluluk; bireylerin, erken çocukluğun başlangıcından itibaren yaşamları süresince cinsiyet, gelişim ve yaş seviyelerine orantılı görevlerini gerçekleştirmesidir. Cüceloğlu (2001)'na göre ise sorumluluk; bireyin kendi hudutlarında tanık olduğu vaka ve hâlleri savunmaya hazır hale gelmesidir. Bir başka tanımlamaya göre ise sorumluluk; "bireyin hayata uyum göstermesi, kendisiyle alakalı bütün görevleri gerçekleştirmesi ve kendisiyle alakalı bir hadisenin başkası üzerindeki yankılarının neticelerini göğüslemesi, başka bireylerin de haklarına saygı duyması ve kendi eylemlerinin neticelerini sahiplenmesidir" şeklindedir (Sezer, 2008). Sorumluluk, bazı çalışmalarda bir duygu durumu şeklinde ele alınırken; bazı çalışmalar da ise bir yetenek şeklinde ele alınmıştır (Flowers ve Mabry, 2001). Yine kimi kaynaklarda sorumluluk, kişisel sorumluluk ve

toplumsal sorumluluk olmak üzere iki kısma ayrılmıştır (Nelson ve Low, 2004). İnsan, hayatında karşılaştığı bazı sosyal durumlar neticesinde sorumlulukla ilgili olarak iki yeni faktör ile karşılaşmıştır. Bunlar kişinin sorumluluk duygu seviyesi ve bununla beraber sorumluluk davranış seviyesidir. Duygu faktörü sosyal problemler karşısında devreye giren sorumluluk duygusunu belirtirken, davranış faktörü de bu duygudan dolayı meydana gelen sorumluluk davranışını belirtir (Glover, 1970).

Bireye, okulla birlikte ilerleyen yaşlarda kazandırılması amaçlanan başarı ve sorumluluk birbiri ile etkileşim halindedir. Hayatın tüm alanlarında başarılı olmanın yolu, bireyin sorumluluk sahibi biri olmasıyla alakalıdır denilebilir (Tepecik, 2008). Sorumluluğu üstlenen ve üstlendiği sorumluluğu gerçekleştiren bireyin okuldaki başarısı ve çevresi ile olan ilişkisi de pozitif yönde ilerlemektedir (Baker, 2003). Spor müsabakalarına katılan öğrencilerin, anne ve babaları tarafından en üst seviyede geliştirilmesi beklenen davranışın da başarı ve sorumluluk olduğu ifade edilebilir (Karahan, 2021). Bu ortamı sağlayan en etkili dersin beden eğitimi dersi olduğu söylenebilir. Beden eğitimi kişilerin fiziksel etkinliklere katılım koşuluyla davranışlarında eğitim sisteminin istediği biçimde değişim oluşturma sürecidir (Tuzcu, 2019). Beden eğitiminin sağladığı gelişimler onun dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de ders müfredatlarına girmesine neden olmuştur (Cirit, 2020). Çeşitli kademelerde okuyan öğrencilerimizin azımsanmayacak büyük bir bölümünün yer aldığı spor etkinlikleri, beden eğitimi dersinin devamı ve tamamlayıcısıdır (Sezen, 2019). Okul sporları beden eğitimi dersinin bütün akademik hedeflerini yerine getirmekle birlikte, sporun yarışma tarafını ve bunun eğitsel kazanımlarını aynı sürede içinde barındırmaktadır. Bu bağlamda, okul spor faaliyetlerine katılım sağlayan öğrenciler katılım sağlamayanlara göre ders başarısında, okula devamda, okulu terk etmeme ve disiplinsiz davranışlarda bulunmama da önde oldukları anlaşılmaktadır (NFHS, 2002). Okullar arası yarışmalar, öğrencilerin ilgileri ve ihtiyaçları doğrultusunda beceri ve yeteneklerini üst seviyelere taşıdığı gibi yine öğrencilere planlı ve disiplinli çalışma alışkanlığı da edindirir (Akgül vd., 2012).

Literatür incelendiğinde sporun başarı algısını ve sorumluluğu etkilediği gözlenmektedir (Papaioannou ve Theodorakis, 1996; Sinnott ve Biddle, 1998; Cervelló ve Santos-Rosa, 2001; Bortoli vd., 2010; Karabulut, 2010; Bozkurt, 2014; Sinan, 2015; Aydoğdu, 2017; Başoğlu, 2017; Dereceli, 2019; Karahan, 2021; Shayani vd., 2021; Topaloğlu, 2021; Yaykiran, 2021; Akdağ, 2022; Arslan ve Taş, 2022; Bahrampour vd., 2022).

Bu bağlamda çalışmanın amacı, okul sporlarına katılan öğrencilerin başarı algısını ve sorumluluk duygusunu incelemektir.

Materyal ve Metod

Etik Kurul İzni

Araştırma, Bartın Üniversitesi'nin 09.02.2023 tarih ve E-23688910-050.01.04-2300014534 sayılı etik kurul kararı alındıktan sonra uygulamaya konulmuştur.

Araştırma Modeli

Bu araştırma okul sporlarına katılan öğrencilerin başarı algısını ve sorumluluk duygusunu konu edinen betimsel bir araştırmadır. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Betimleme, çalışma konusuna yönelik “nedir” sorusunun cevaplandırılmasıyla ilgili olup, bir değişkene ait sayısal verilerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına imkân sağlayan istatistiksel işlemlerdir (Büyüköztürk, 2010). İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla

değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden-sonuç durumları ile ilgili ipuçları elde etmek amacıyla yapılan bir araştırma türüdür (Büyüköztürk vd., 2012).

Araştırma Grubu

2022-2023 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde Bartın ilindeki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında okuyan, okul sporlarına katılan ortaokul ve lise öğrencileri bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem seçiminde, ‘okul sporlarına katılma’ ölçütlerini taşıyan öğrencilerden tesadüfî olmayan örneklem yöntemlerinden kolayda örneklem yöntemi uygulanmıştır. Bu niteliklere sahip 236’sı kadın ve 214’ü erkek olmak üzere toplam 450 katılımcı araştırmanın örneklemine oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların kişisel özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan; yaş, cinsiyet, sınıf, branş, spor yapma yılı, spor yapma sıklığı, müsabakalara katılım, lisans yılı, kardeş sırası, kendine ait odası olup olmadığı şeklinde 10 sorudan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Başarı Algısı Envanteri (Çocuk Versiyonu) (BAE-Ç)

Roberts vd. (1998) tarafından geliştirilmiştir. Geçerlik ve güvenirlik çalışmasını Kazak Çetinkalp (2006) yaparak Türkçeye uyarlamıştır. Envanter; yargıların 5 değerlendirme aşamasına göre yapıldığı altısı ‘görev yönelim’, altısı “ego yönelim” olacak şekilde on iki madde ve iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğe ait ifadeler beşli Likert tipinde olup ‘1-Kesinlikle Katılıyorum’, ‘2-Katılıyorum’, ‘3-Kararsızım’, ‘4-Katılmıyorum’ ve ‘5-Kesinlikle Katılmıyorum’ biçimindedir. Ölçeğin orijinal geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılarak Cronbach’s alfa katsayısı “görev yönelim” alt boyutunda .87, “ego yönelim” alt boyutunda .84 olarak tespit edilmiştir (Roberts vd., 1998). Temel bileşenler faktör analizi kullanılarak ölçeğin yapı geçerliliği test edilmiştir. Madde ayırt ediciliği için alt ölçeklerin her birindeki maddelerin madde-toplam test korelasyonuna bakıldığında, değerlerin pozitif ve yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cronbach alpha değerleri, “görev yönelimi” alt ölçeği için 0.79 ve “ego yönelimi” alt ölçeği için ise 0.77 olarak tespit edilmiştir (Kazak Çetinkalp, 2006).

Sorumluluk Duygusu ve Davranışı Ölçeği (SDDÖ)

Özen (2013) tarafından geliştirilmiştir. 18 maddeden oluşan ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçekteki ifadeler dördümlü Likert tipinde olup, ‘Her Zaman-(4 puan)’, ‘Sıklıkla-(3 puan)’, ‘Çok Nadir-(2 puan)’ ve ‘Hiçbir Zaman-(1 puan)’ şeklindedir. Ölçekten en yüksek 72, en düşük 18 puan alınabilir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılarak Cronbach’s alfa katsayısı “Duygu” boyutunda 0,85, “Davranış” boyutunda 0,77 ve ölçeğin tümünde 0,82 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin genelinden ulaşılan puanın aritmetik ortalaması ortaya çıkarılır ve ortalaması 36 puanın altında olanlar için sorumluluk duygusu ve davranışının düşük seviyede olduğu ifade edilir. Ölçek on yaş ve üzeri çocuklar için uygulanabilir. Tüm maddeler sorumluluk ölçeğinin “duygu” boyutunu ve “davranış” boyutunu değerlendirmeye yönelik olarak düzenlenmiştir. “Duygu” boyutunda, sosyal ortamda yaşanan sorumluluk duygusu ifade edilirken “davranış” boyutunda, bu duyguyla ortaya çıkan sorumluluk davranışının gerçekleşme sıklığı ifade edilmektedir (Özen, 2013).

Verilerin Analizi

Veri analizinde SPSS 26.00 paket programı tercih edilmiştir. Araştırma sonucu oluşan veriler ortalama, standart sapma ve yüzde olarak gösterilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiğinden parametrik testler uygun görülmüştür. Grupların karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t-testi ve One Way Anova testi kullanılmıştır. Post-hoc LSD testi kullanılarak gruplar arasında tespit edilen istatistiksel farkın hangi gruplar arasında olduğu belirlenmiştir. Ölçeklerin birbiri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizinden faydalanılmıştır. Elde edilen sonuçlar % 95'lik güven aralığında ve anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmada toplanan veriler kapsamında yapılan analizler aşağıda raporlanmıştır.

Tablo 1: Örneklem grubunun demografik değişkenlere göre dağılımı

Değişken	Grup	f	%
Yaş	10-13	230	51.1
	14-17	220	48.9
Cinsiyet	Erkek	214	47.6
	Kadın	236	52.4
Sınıf	Ortaokul	223	49.6
	Lise	227	50.4
Branş	Bireysel	181	40.2
	Takım	269	59.8
Spor Yapma Yılı	1 yıl	159	35.3
	2-3 yıl arası	125	27.8
	4 yıl ve üzeri	166	36.9
Müsabakalara Katılım	Evet	236	52.4
	Hayır	214	47.6
Lisans Yılı	1 yıl	173	38.4
	2-3 yıl arası	78	17.3
	4 yıl ve üzeri	199	44.2
Spor Yapma Sıklığı	1-2 gün	218	48.4
	3-4 gün	164	36.4
	5-6 gün	68	15.1
Kardeş Sırası	En küçük	166	36.9
	Ortanca	65	14.4
	En büyük	180	40.0
	Tek çocuk	39	8.7
Kendine Ait Odası Olması	Evet	332	73.8
	Hayır	118	26.2

Tablo 1’de katılımcıların demografik özellikleri verilmiştir. Katılımcıların % 51,1’i 10-13 yaş aralığında, % 52,4’ü kadın, % 50,4’ü lise öğrencisi, % 59,8’i takım sporlarıyla uğraşan, % 36,9’u en az 4 yıldır spor yapan, % 52,4’ü müsabakalara katılım gösteren, % 44,2’si en az 4 yıldır lisanslı olan, % 48,4’ü haftanın 5-6 günü spor yapan, % 40,0’i en büyük kardeş olan ve % 73,8’i kendine ait odası bulunan olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2: BAE-Ç ve SDDÖ ile yaş değişkenine ilişkin T-Testi sonuçları

Boyutlar	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p
BAE-Ç (Görev Yönelim)	10-13	230	26.85	2.90	448	-.752	.452
	14-17	220	27.07	3.18			

BAE-Ç (Ego Yönelim)	10-13	230	24.74	3.99	448	-.222	.824
	14-17	220	24.83	4.42			
SDDÖ	10-13	230	64.69	6.32	448	4.923	.000*
	14-17	220	61.59	6.98			

p<0,05

Tablo 2’de katılımcıların BAE-Ç ve SDDÖ puanları ile “yaş” değişkeni arasındaki farklılığı incelemek için yapılan bağımsız t-testi sonuçları verilmiştir. Buna göre, yapılan t-testi analizinde “yaş” değişkeni ile SDDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır ($t_{(448)}=4,923$ p<0,05). Bu bağlamda; katılımcılardan 10-13 yaş grubunda olanların ortalamaları 14-17 yaş grubunda olanların ortalamalarına göre daha yüksektir.

Tablo 3: BAE-Ç ve SDDÖ ile sınıf değişkenine ilişkin T-Testi sonuçları

Boyutlar	Sınıf	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p
BAE-Ç (Görev Yönelim)	5-8	223	26.82	2.92	448	-.978	.329
	9-12	227	27.10	3.16			
BAE-Ç (Ego Yönelim)	5-8	223	24.85	3.90	448	.327	.744
	9-12	227	24.72	4.48			
SDDÖ	5-8	223	64.75	6.26	448	4.980	.000*
	9-12	227	61.63	7.01			

p<0,05

Tablo 3’de katılımcıların BAE-Ç ve SDDÖ puanları ile “sınıf” değişkeni arasındaki farklılığı incelemek için yapılan bağımsız t-testi sonuçları verilmiştir. Buna göre, yapılan t-testi analizinde “sınıf” değişkeni ile SDDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır ($t_{(448)}=4,980$ p<0,05). Bu bağlamda; katılımcılardan 5-6-7-8. sınıflarda olan öğrencilerin ortalamaları 9-10-11-12. sınıflarda olan öğrencilerin ortalamalarına göre daha yüksektir.

Tablo 4: BAE-Ç ve SDDÖ ile lisans yılı değişkenine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Boyutlar	Varyans kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlılık (LSD)
BAE-Ç (Görev Yönelim)	G. Arası	4.416	2	2.208	.237	.789	
	G. İçi	4159.941	447	9.306			
	Toplam	4164.358	449				
BAE-Ç (Ego Yönelim)	G. Arası	102.094	2	51.047	2.910	.056	
	G. İçi	7841.426	447	17.542			
	Toplam	7943.520	449				
SDDÖ	G. Arası	541.158	2	270.579	5.930	.003*	1-3 2-3
	G. İçi	20394.832	447	45.626			
	Toplam	20935.989	449				

p<0,05

Grup 1: 1 yıl, Grup 2: 2-3 yıl, Grup 3: 4 yıl ve üzeri.

Tablo 4’de katılımcıların BAE-Ç ve SDDÖ puanları ile “lisans yılı” değişkeni arasındaki farkı incelemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları verilmiştir. Buna göre, yapılan analiz sonucunda katılımcıların SDDÖ puanları ile “lisans yılı” değişkeni arasında anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır ($F_{(5,930)}$; p<0,05). Hangi gruplar arasında fark olduğunu tespit etmek için yapılan Post Hoc LSD testi sonucuna göre “1 yıl” ve “2-3 yıl arası” lisanslı olan sporcuların “4 yıl ve üzeri” lisanslı olan sporculara göre puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5: BAE-Ç ve SDDÖ ile spor yapma sıklığı değişkenine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlılık (LSD)
BAE-Ç (Görev Yönelim)	G. Arası	92.148	2	46.074	5.057	.007*	3-1
	G. İçi	4072.210	447	9.110			
	Toplam	4164.358	449				
BAE-Ç (Ego Yönelim)	G. Arası	7.877	2	3.939	.222	.801	
	G. İçi	7935.643	447	17.753			
	Toplam	7943.520	449				
SDDÖ	G. Arası	202.341	2	101.171	2.181	.114	
	G. İçi	20733.648	447	46.384			
	Toplam	20935.989	449				

p<0,05

Grup 1: 1-2 gün, Grup 2: 3-4 gün, Grup 3: 5-6 gün.

Tablo 5’de katılımcıların BAE-Ç ve SDDÖ puanları ile “spor yapma sıklığı” değişkeni arasındaki farkı incelemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları verilmiştir. Buna göre, yapılan analiz sonucunda katılımcıların sadece “görev yönelim” alt boyutu ile “spor yapma sıklığı” değişkeni arasında anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır ($F_{(5,057)}$; $p<0,05$). Hangi gruplar arasında fark olduğunu tespit etmek için yapılan Post Hoc LSD testi sonucuna göre haftada “5-6 gün” spor yapanların “1-2 gün” yapanlara göre puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 6: BAE-Ç ve alt boyut puanlarıyla SDDÖ puanları arasındaki ilişki

	Görev yönelim	Ego yönelim	SDDÖ
BAE-Ç (Görev Yönelim)	r	1	,611**
BAE-Ç (Ego Yönelim)	r	1	,126**
SDDÖ	r		1

**p<,01, *p<,05

Tablo 6’da görüldüğü üzere Görev ve Ego yönelim alt boyutu ile SDDÖ arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon analizi sonucunda; “Görev Yönelim” alt boyutu toplam puanı ile “Ego Yönelim” alt boyutu toplam puanı arasında yüksek düzeyde pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir ($r=611$, $p<,01$). “Görev Yönelim” alt boyutu toplam puan ile “SDDÖ” toplam puanı arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir ($r=203$, $p<,01$). “Ego Yönelim” alt boyutu toplam puanı ile “SDDÖ” toplam puanı arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir ($r=126$, $p<,01$).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında araştırmanın konusu ile benzer çalışmaların sonuçları karşılaştırılmış ve tartışmalara yer verilmiştir.

Tablo 2’de katılımcıların SDDÖ puanlarında yaş değişkeni bakımından istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Bu bağlamda; katılımcılardan 10-13 yaş grubunda olanların ortalamaları 14-17 yaş grubunda olanların ortalamalarına göre daha

yüksektir. Bu durum, ortaokul öğrencilerinin lise öğrencilerine göre üstlenmesi gereken sorumlulukları daha fazla yerine getirdikleriyle açıklanabilir. Literatür incelendiğinde, Kumru (2022)'nin çalışmasında gençlerde utanç, özgüven ve suçluluğun sorumluluk duygu ve davranışı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışması 83 erkek ve 217 kadın olmak üzere toplam 300 kişiden meydana gelmiştir. Çalışmanın sonucunda yaş değişkeni bakımından sorumluluk duygusunda anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0,05$). Kumru (2022)'nin çalışması ile mevcut çalışma örtüşmektedir. Tapşın ve Karagün (2017)'ün çalışmasında, katılımcıların yaş değişkenine göre bireysel ve sosyal sorumlulukları incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda katılımcıların bireysel ve sosyal sorumluluk duygusu puanlarında yaşları büyüdükçe artış görüldüğü, bu artışın ileri seviyede anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yaşla birlikte anlamlı farkın yakalanmasından dolayı bu çalışma mevcut çalışma ile benzerlik göstermektedir. Dereceli (2019)'nin ilköğretim öğrencilerini ele aldığı çalışmasında, sporcu ve sporcu olmayan öğrenciler arasında SDDÖ puanlarında yaş grubuna göre anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Bu çalışmaya göre öğrencilerin sorumluluk duygusu ve davranışında yaş değişkeninin etkili olmadığı ifade edilebilir. Ancak mevcut çalışmada yaş değişkeni bakımından SDDÖ puanlarında anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır ($p<0,05$). Bu bakımdan iki çalışma örtüşmemektedir. Karahan (2021)'in futbol eğitimi alan çocuklarla yürüttüğü çalışmasında, SDDÖ puanlarında yaş değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşmamıştır ($p>0,05$). Karahan (2021)'in çalışması ile mevcut çalışma da örtüşmemektedir.

Tablo 3'de katılımcıların SDDÖ puanlarında sınıf değişkeni bakımından istatistiksel açıdan anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0,05$). Buna göre ortaokul öğrencilerinin ortalama puanları lise öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Bu durum, yine yaşla doğru orantılı olarak ortaokul öğrencilerinin lise öğrencilerine göre gelişim hedeflerine daha uygun davrandıkları ile açıklanabilir. Literatür incelendiğinde, Kumru (2022)'nin çalışmasında gençlerde utanç, özgüven ve suçluluğun sorumluluk duygu ve davranışı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışması 83 erkek ve 217 kadın olmak üzere toplam 300 kişiden meydana gelmektedir. Çalışmanın sonucunda eğitim durumu değişkeni ile sorumluluk duygusu arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0,05$). Kumru (2022)'nin çalışması ile mevcut çalışma örtüşmektedir. Ateş (2020)'in öğrencilerin özgüven ve sorumluluk duygusunu incelediği çalışmasında, sınıf düzeyine göre sorumluluk ölçeği puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür ($p<0,05$). Bu yönüyle çalışmalar örtüşmektedir. Sezer ve Çoban (2016)'in çalışmasında, sınıf seviyesi yükseldikçe sorumluluk değerlerinin azaldığı ortaya çıkmıştır ($p<0,05$). Bu çalışma ile mevcut çalışma arasında benzerlik vardır. Şahan (2011)'in, çalışmasında, 5. sınıf öğrencilerinin sorumluluk değerleri ortalama puanlarının 8. sınıfa giden öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksek derecede olduğu ortaya çıkmıştır ($p<0,05$). Bu çalışmada da görüldüğü gibi sınıf seviyeleri arttıkça sorumluluk değerleri azalmaktadır. Sonuçların mevcut çalışma ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Özyürek ve arkadaşları (2020)'nin çalışmasında, sınıf seviyesine göre SDDÖ puanlarının anlamlı farklılık oluşturduğu ($p<,001$); dördüncü sınıftakilerin SDDÖ alt boyut puanlarının birinci sınıftakilerin aynı puanlarından anlamlı ölçüde yüksek olduğu görülmüştür ($p<,001$). Özyürek ve arkadaşları (2020)'nin çalışmasıyla mevcut çalışma örtüşmektedir. Bu çalışmalardan farklı olarak; Özdemir (2019)'in çalışmasında, ortaokula devam eden öğrencilerinin sınıf değişkenine göre sorumluluk ölçek puanları değerlendirildiğinde, istatistiksel açıdan sınıflar arasında anlamlı bir fark oluşmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Çalışma mevcut araştırma ile benzerlik göstermemektedir. Karahan (2021)'in futbol eğitimi alan çocuklarla yürüttüğü çalışmasında, SDDÖ puanlarında sınıf değişkeni bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Karahan (2021)'in çalışması ile mevcut

çalışma örtüşmemektedir. Kesici (2018)'nin lisede okuyan öğrencilerin sorumluluk seviyelerini ele aldığı araştırmasında, sınıf değişkenine göre sorumluluk seviyelerinin farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Kesici (2018)'nin çalışması mevcut çalışma ile örtüşmemektedir. Arslan ve Taş (2022)'in ortaokul öğrencilerinde oyun bağımlılığını incelediği çalışmalarında, sınıf değişkenine göre SDDÖ puanları ele alındığında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Bu nedenle Arslan ve Taş (2022)'in çalışmaları mevcut çalışma ile örtüşmemektedir.

Tablo 4'de katılımcıların SDDÖ puanlarında lisans yılı değişkeni açısından anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0,05$). Bu bağlamda; 1 yıl ve 2-3 yıl arası lisanslı olan sporcuların 4 yıl ve üzeri lisanslı olan sporculardan daha sorumlu oldukları görülmektedir. Literatürde benzer değişkene ait sonuçlara istinaden yapılmış çalışmaya rastlanamamıştır. Bu bağlamda; öğrencilerin lisanslı geçirdikleri süre arttıkça sorumlu davranma durumlarında azalma meydana gelmektedir denilebilir. Burada iki durumdan bahsedebiliriz. Birincisi; acemilikte hata yapmaktan korkan sporcu daha sorumlu davranış eğilimi göstermekte ve görev odaklı davranmaktadır. Sporcu henüz yolun başında olduğu için başarıyı hedeflemektedir ve bunun yolunun disiplinli bir şekilde çalışmaktan geçtiğini bilmektedir. Bu da sorumlu hissetmeyi ve davranmayı gerektirmektedir. İkincisi ise; lisanslı geçirdiği süre artan sporcunun doyum olarak üst seviyelere ulaşmasından dolayı başarıya veya başarısızlığa alışma durumu oluşmuştur. Sabah antrenmanlarına erkenden gelen sporcu artık bunu önemsememekte ve standart davranmaktadır. Kısacası özgüven arttıkça sorumlu davranma eğilimlerinde azalma meydana gelmektedir denilebilir.

Tablo 5'de katılımcıların "Görev yönelimi" alt boyutu puanlarında spor yapma sıklığı değişkeni bakımından istatistiksel açıdan anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0,05$). Bu bağlamda; haftada "5-6 gün" spor yapan öğrencilerin "1-2 gün" yapanlara göre puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ancak "Ego yönelim" alt boyutu puanlarında spor yapma sıklığı değişkeni açısından anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Bu durum, görev yönelimine sahip başarılı bir sporcunun veya öğrencinin, her zaman disiplinli çalışarak yapabildiğinin en iyisini ortaya koyması gerektiğiyle dolayısıyla yeteri kadar hatta daha fazla çalışarak bunun gerçekleşeceğine inanmasıyla açıklanabilir. Literatür incelendiğinde, Sinan (2015)'in spor ile uğraşan lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada, spor yapma sıklığına göre "Ego ve Görev yönelimi" puan sonuçlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$). Bu netice "Görev yönelimi" bakımından mevcut çalışma ile örtüşmemektedir. Ancak "Ego yönelimi" bakımından sonuç mevcut çalışma ile örtüşmektedir. Ulubaş (2022), judo sporcuları ile yaptığı çalışmada antrenman saati değişkenine göre, "Ego ve Görev yönelimi" puanlarında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Ulubaş (2022)'in çalışmasını spor yapma sıklığı bakımından mevcut çalışma ile karşılaştırdığımızda "Ego yönelim" bakımından çalışmalar benzerlik göstermektedir; "Görev yönelimi" bakımından ise örtüşmemektedir. Karahan (2021)'in futbol eğitimi alan çocuklarla yürüttüğü çalışmasında, "Görev yönelim" ve "Ego yönelim" puanlarında spor yapma sıklığı değişkeni bakımından anlamlı farklılığa rastlanılmıştır ($p<0,05$). Karahan (2021)'in çalışması "Görev yönelimi" alt boyutunda mevcut çalışma ile benzerlik göstermektedir. Ancak "Ego yönelim" alt boyutunda mevcut çalışmadan ayrışmaktadır.

Tablo 6'da "Görev yönelim" alt boyutu ile "Ego yönelim" alt boyutu arasındaki ilişkiye bakılmış ve yüksek seviyede pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir ($r=611$, $p<,01$). "Görev yönelimi" ile SDDÖ arasında ($r=126$, $p<,01$) ve "Ego yönelimi" ile SDDÖ arasında ($r=203$, $p<,01$) ise düşük seviyede bir pozitif ilişki gözlemlenmiştir. Karabulut (2010)'un ilköğretim 5.

sınıf öğrencilerini araştırdığı çalışmada, “Ego yönelim” ve “Görev yönelim” alt boyutları arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($p<,01$). “Görev yönelim” puanları yükseldikçe “Ego yönelim” puanlarının da yükseldiği görülmüştür. Sinan (2015)’ın spor yapan lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada, “Ego yönelimi” ile “Görev yönelimi” arasında yüksek seviyede pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<,01$). Bu yönüyle Karabulut (2010) ve Sinan (2015)’ın çalışmasıyla mevcut çalışma örtüşmektedir. Dereceli (2019)’nin ilköğretim öğrencilerini ele aldığı çalışmada, spor ile uğraşan öğrencilerde başarı algısı ve sorumluluk duygusu arasında düşük seviyede bir pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<,01$). Spor ile uğraşmayan öğrencilerde de benzer şekilde başarı algısı ve sorumluluk duygusu arasında düşük seviyede pozitif bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($p<,01$). Bu yönüyle Dereceli (2019)’nin çalışmasıyla mevcut çalışma örtüşmektedir.

Sonuç olarak, Okul sporlarına katılan öğrencilerin yaş, sınıf, lisans yılı ve spor yapma sıklığı değişkenlerinde farklılıklar ortaya çıkmıştır. Başarı algısı alt boyutları arasında yüksek düzeyde pozitif bir ilişki görülürken, başarı algısı ve sorumluluk duygusu arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki meydana gelmiştir. Bu bağlamda; yaş, sınıf, lisans yılı değişkeninin sorumluluğu etkilediği; spor yapma sıklığı değişkeninin ise başarı algısını etkilediği söylenebilir. Ayrıca başarı algısı alt boyutlarının birbirlerini etkiledikleri yine başarı algısı alt boyutlarının sorumluluk duygusu ile birbirlerini etkiledikleri söylenebilir.

Öneriler

Okul sporlarına katılan öğrencilerin başarı algısı ve sorumluluk duygusunun incelendiği bu araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak ileride yapılacak araştırmalara ve alanda yapılabilecek uygulamalara dair öneriler şöyledir:

- Bu çalışmada ele alınmayan farklı değişkenler ile başka çalışmalar geliştirilebilir.
- Bu çalışma sadece bölge müsabakalarına veya sadece Türkiye şampiyonasına katılan öğrencilerle uygulanabilir.
- Bu çalışma okul sporlarına katılan sadece kız veya sadece erkek öğrencilere uygulanabilir.
- Araştırmaya okul yöneticileri ve veliler de dâhil edilebilir.
- Çalışma okul sporlarında sadece bir branşı kapsayacak şekilde ele alınabilir.
- Çalışma başka illerde daha fazla katılımcı ile yapılabilir.

****Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.***

KAYNAKLAR

- Akdağ, M. (2022). Kilis ve Gaziantep İllerinde Bocce ve Dart Sporunu ile Uğraşan Sporcuların Katılım Güdüsü ve Başarı Algılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bayburt Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Bayburt.
- Akgül, S., Göral, M., Demirel, M., Üstün, ÜD. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Okul İçi ve Okullar Arası Sportif Etkinliklere Katılma Nedenlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Araştırılması. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1 (32): 13-22.
- Aktop, A. (2002). Spora Özgü Başarı Motivasyonu İle Psikolojik ve Yapısal Özellikler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi; Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Altıntaş, A., Bayar-Koruç, P., Akalan, C. (2012). Sporcuların Hedef Yönelimleri, Algılanan Gündüsel İklimleri ve Algılanan Fiziksel Yeterliklerinin Cinsiyete ve Deneyim Düzeyine Göre Karşılaştırılması. Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi, 4 (1): 1-15.
- Arslan, A., Taş, İ. (2022). Ortaokul Öğrencilerinde Oyun Bağımlılığı ile Sorumluluk Duygusu-Davranışı ve Sosyal Beceriler. Yaşadıkça Eğitim, 36 (3): 716-731.
- Ateş, A. (2020). Öğrencilerin Özgüven ve Sorumluluk Duygusunun Akademik Başarı Üzerindeki Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atmaca, A. (2010). Gençler Başarı Uzak Değil: Yalnızca 20 Adım. Nesil Yayınları, İstanbul.
- Aydoğdu, A. (2017). İlkokul Öğrencilerinde Spor Başarı Algısı ve Matematik Kaygısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bahrampour, S., Abdoshahi, M., Rahimian Mashhadi, M. (2022). The Role of Personality Types, Perception of Success and Regulation of Sports Behavior in Motivation of Sports Participation in Non-Athlete Female Students: a self-determination theory Approach. Sport Psychology Studies (ie, mutaleat ravanshenasi varzeshe), 11 (41): 195-220.
- Baker, EK. (2003). Caring for ourselves: A therapist's guide to personal and professional well-being. American Psychological Association.
- Başar, M. (2001). Ailelerdeki Yanlış Başarı Algılamasının Öğrenciler Üzerindeki Etkileri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2 (2): 115-124.
- Başgil, AF. (2012). Gençlerle Baş başa. Yağmur Yayınevi, İstanbul.
- Başoğlu, B. (2017). Grekoromen Yıldız Erkek Güreş Millî Takım Oyuncularının Başarı Algısı ve Öz Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2 (1): 31-40.
- Bortoli, L., Bertollo, M., Messina, G., Chiariotti, R., Robazza, C. (2010). Augmented feedback of experienced and less experienced volleyball coaches: 87 A preliminary investigation. Social Behavior and Personality: an international journal, 38 (4): 453-460.
- Bozkurt, Ş. (2014). Okul Sporlarına Katılan Öğrencilerin Katılım Motivasyonu, Başarı Algısı ve Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

- Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Cervelló, EM., Santos-Rosa, FJ. (2001). Sporda motivasyon: Genç İspanyol rekreasyonel sporcularda başarı hedefi perspektifi. *Algısal ve motor beceriler*, 92 (2): 527-534.
- Cirit, B. (2020). 10-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenine Karşı Metaforik Algı Düzeyinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Cüceloğlu, D. (2001). Savaşçı. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Cüceloğlu, D. (2005). İnsan ve Davranışı. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Daşdan, EN., Aşçı, FH., Kazak Çetinkalp, FZ., Altıparmak, ME. (2012). Durumsal Gündülenme Ölçeğinin (DGÖ) Beden Eğitimi Ders Ortamı İçin Geçerlik ve Güvenirliği. *Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 7-12.
- Dereceli, Ç. (2019). İlköğretim Öğrencilerinin Başarı Algısı ve Sorumluluk Duygusunun Spor Yapma Değişkenine Göre İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21 (3): 138-147.
- Ertuğrul, H. (2012). İlk ve Ortaöğretimde Öğrencinin Başarı Kılavuzu. Nesil Yayınları, İstanbul.
- Flowers, B., Marby, NK. (2001). A New Team Approach To Teaching Responsible Behavior. *Foundations Of The Singer's Art*. 3 (8): 424-425.
- Glover, J. (1970). On Responsibility. Humanities Press, New York.
- Karabulut, G. (2010). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Oyun Tercihlerine ve Spora Katılımlarına Göre Kaygı Düzeylerinin ve Başarı Algılarının İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karahan, SD. (2021). Futbol Eğitimi Alan Çocuklarda Sorumluluk Duygusu ve Başarı Algısının İncelenmesi (BJK Futbol Okulları Örneği). Master's Thesis, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Kaya, Y. (2011). Anne-Baba ve Öğretmenler için Öğrenci Motivasyonu. Gerekli Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Kazak Çetinkalp, Z. (2006). Başarı Algısı Envanterinin Çocuk Versiyonu-BAE-Ç'nun Türk Sporcuları İçin Geçerlik ve Güvenirlik çalışması. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*, 1325.
- Kesici, A. (2018). Lise Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38 (3): 965-985.
- Kumru, M. (2022). Genç Yetişkinlerde Sorumluluk Duygusunun Özguven, Suçluluk ve Utanç Bağlamında İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İstanbul.

- Kurtuldu, MK. (2010). Comparing The Achievement Perception of The Piano Students According to The Class, Success Level and Graduation Variables. *Fine Arts*, 5(3): 164-171.
- National Federation of State High School Association [N.F.S.H]. (2002). The Case For High School Activities, <https://www.nfhs.org/articles/the-case-for-high-schoolactivities/> (20 Nisan 2019).
- Nelson, DB., Low, GR. (2004). Personal Responsibility Map (PRM). Oakwood Solutions, LLC.
- Özdemir, M. (2019). Lise ve Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile Sorumluluk Duygu ve Davranışları Arasındaki İlişki. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.
- Özen, Y. (2013). Sorumluluk Duygusu Ölçeğinin Geliştirilmesi; Geçerlik ve Güvenirliği. *Journal of European Education*, 3 (2): 17-23.
- Özyürek, A., Kürtüncü, M., Sezgin, E., Aylin, K. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlık ile Sorumluluk Duygusu ve Davranışı Arasındaki İlişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 13 (1): 19-24.
- Papaioannou, A., Theodorakis, Y. (1996). A Test of Three Models For The Prediction of Intention For Participation In Physical Education Lessons; *International Journal Of Sport Psychology*; 27(4): 383-399.
- Roberts, GC., Treasure, DC., Balague, G. (1998). Achievement Goals in Sport: The Deveelopment and Validation Of The Perception Of Success Questionnaire. *Journal of Sport Secince*, 16, 337-347.
- Sezen, MS. (2019). Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Uygulanmasında Karşılaşılan problemler; Okul Yöneticileri ve Öğretmen Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Trabzon.
- Sezer, A., Çoban, O. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Sorumluluk Değeri Algıları. *Uşak Üniversitesi, Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2 (1): 22-39.
- Sezer, T. (2008). İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerin Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Shayani, H., Zeidabadi, R., Hamboushi, L. (2021). Sporcuda Spor Farkındalığı ile Başarı Algısı Arasındaki İlişki: Egzersize Bağlılığın Aracı Rolü. *Spor Psikolojisi*, 1400 (2): 29-44.
- Sinan, S. (2015). Spor Yapan Lise Öğrencilerinin Güdülenme Profilleri ve Başarı Algısı Özelliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sinnott, K., Biddle, S. (1998). Changes in attributions, perceptions of success and intrinsic motivation after attribution retraining in children's sport. *International Journal of Adolescence and Youth*, 7 (2): 137-144.
- Şahan, E. (2011). İlköğretim 5. ve 8. Sınıf Ders Programlarındaki Sorumluluk Eğitime Dönük Kazanımların Gerçekleşme Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

- Tapşın, F., Karagün, E. (2017). Lise Öğrencilerinde Spor Durumuna Göre Bireysel-Sosyal Sorumluluk Duygusu: Adapazarı Örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6 (2).
- Temiz, N. (2014). Başarmak İstiyorum: Başarısızlık Sebepleri ve Başarma Yöntemleri. İskenderiye Kitap, İstanbul.
- Tenenbaum, G., Eklund, RC. (2007). *Handbook of Sport Psychology*. Third Edition. John Wiley & Sons, 84-109.
- Tepecik, B. (2008). Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Tiryaki, S., Gödelek, E. (1997). Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinin Türk Sporcuları İçin Uyarlanması Çalışması. *Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu*, Bildiri Kitapçığı. Bağırgan Yayınevi, Ankara.
- Topaloğlu, ÖF. (2021). Kendini Fiziksel Tanımlama, Öz-Yeterlik ve Başarı Algısı; Dans Etkinliği Üzerine Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İzmir.
- Toros, T. (2002). Elit ve Elit Olmayan Erkek Basketbolcularda Hedef Yönelimi, Gündüsel (Motivasyonel) İklim ve Yaşam Doyumu. *H.Ü. Spor Bilimleri Dergisi*, 13 (3): 24-36.
- Turner, C. (2007). Herkes Doğuştan Başarılidir, (G. Tümer (Çev.)). HYB Yayıncılık, Ankara.
- Tuzcu, G. (2019). Farklı Branş Öğretmenleri ile Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Karşılaştırması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Ulubaş, A. (2022). Judo Sporcularının Başarı Algısı ve Mutluluk Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Manisa.
- Yavuzer, H. (2006). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Yaykiran, E. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka İle Kişisel Ve Sosyal Sorumlulukları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.